

Fjärde roten, tomt 103

Kvarteret Alströmer

Fjärde roten 1637–57v

Drottninggatan (6), norra sidan

Första roten 1657 h–1670

Först skräddaregård, sedan bakgård till
5.45

Gunne (Nilsson) skräddare 1644, 1646, 1648–49, 1655: 3 mtl, 1645, 1647: 4 mtl, 1650–54: 2 mtl
1656: 1.2, 1657v: –17 (I), 1657h–59: änkan, 59–63: 1, 1666–70.

Han bodde i Göteborg redan innan han flyttade hit till dåvarande fjärde roten 1644. 1637 bodde han med 2 mantal i rote 10, 1639–42 bodde han hos *Arve Persson* 4.27. I underrätten krävdes han 6.12.1643 på 12 d kmt hushyra av *Jacob Lindzey*. Gunne Nilsson förklarade sig endels ha betalt med arbete.

Tidigast omtalades han i domböckerna för sina upprepade kärlekshistorier. Om en av dessa berättade Fröding i sin Göteborgsartikel 1903:

Skräddaren Gunne Nilsson hade 1637 under försvårande omständigheter en otillåten kärlekshandel för sig. Efter att ha lovat *Ingel Eriksdotter* äktenskap, förförde han hennes syster *Bengta Eriksdotter*. *Börge Smed* berättade, att när Bengta låg sjuk sängliggande, ”kom hennes syster Ingel in i stugan och frågade, om hon var uppstånden. Då sade Bengta intet utan satt och grät. Då sade hennes syster, hustru Kerstin, till Ingel: hon sitter havande med Gunnes barn. Ingel sade, det kan jag aldrig tro, gick fram i stugun och grät samt gick därifrån till sin husbonde.” Ett drama framställt i enkla ord.

Gunne Nilsson erkände sin förseelse mot såväl den ena samt den andra system. Beträffande det givna äktenskapslöftet förklarade han dock, att ingen varken man eller kvinna varit ”däröver”, d.v.s. närvarande, när det gavs. Efter gammal sed, som redan under medeltiden iaktogs, skulle nämligen trolovningen eller den s.k. fästingen ske i vittnens närvaro. Han dömdes också endast för detta sitt andra brott, till böter. Så långt Fröding.

Den 6.2.1639 vände sig *skräddaren Nikolaus Dressigacker* mot Gunne Nilsson skräddare, som hade försett sig mot 22 punkten i skräddarskråets stadgar genom att inlåta sig i äktenskap med en annans frilla. Han begärde, att skräddarna skulle njuta sina privilegier till godo genom att Gunne Nilsson uteslöts ur ämbetet. Skräddarskrået fick löfte att göra som det ville.

Den 7.10.1670 dömdes *Lars Andersson* att betala *Tim barberare*, för att han vårdat Gunnar skräddares pojke, som hade blivit biten av Lars Anderssons hund.

Magistraten behandlade 9.2.1671 Gunne skräddares änka Margareta Olofsdotters begäran att eftersom hon levat i änkestånd i elva år och saknat näringsmedel erhålla nedsättning i tomtpengarna och förskonas från kontributionen en d smt för 1670. Margareta Olofsdotter anges den 9.10.1674 vara syster till *Anders Wisserts hustru Kerstin Olofsdotter*. Deras systerson *Robbart Crafferdt* hade avlidit hos Margareta. I närvaro av Robbarts reskamrat *Gustaf Hafftorn* hade kvarlåtenska-

pen inventerats den 15.11.1667. *Johan Wedinghusen* hjälpte Hafftorn, när behållningen efter Craffert användes till hans begravning.

Den 28.12.1670 lagbjöds Gunnar Nilsson skräddares tomt på Drottninggatan mellan räntmästare Daniel Nilsson i väster och slottsfogden Torsten Björnssons änka i öster, sedan Samuel Wendt sadelmakare (se 8.22) hade köpt den för 280 rdr. Denne hann knappt flytta in i sitt nya hus, förrän han avled (begr. Chr 4.4.1671). Hans änka Anna Iserberg gifte den 13.2.1672 om sig med

sadelmakaren Jacob Schütz (Skott, Skiötsell)

1672–81–90 (begr. 22.6.1690)

Den 23.1.1672 berättades det i magistraten att Jacob Schütz var född i Mettingen 1638. Från Königsberg hade han kommit till Stockholm och därifrån flyttat hit till Göteborg, där han gift sig med sin matmoder Anna Iserberg. Tre barn i hennes tidigare äktenskap skulle avvittas.

Den 1.9.1690 utsågs *Christian Crantzfelt* till förmyndare för avlidne sadelmakaren Jacob Schütz barn *Matthias och Samuel Schütz* (senare skeppare, uppkallad efter faderns företrädare i äktenskapet Samuel Wendt). Den 23.6.1691 utsågs *Jürgen Grube, buntmakare Johan Eriksson och snickaren Frantz Ertman* till värderingsmän av Jacob Schütz gård.

Övervisitören Sven Månsson (Gunnander, Gonander) vid Stora Sjötullen (nämnd 8.18–19) uppbjöd den 14.11.1692 hus och gård på Drottninggatan mellan Jacob Utfalls (bak-)tomt i öster och insp. Daniel Svenssons gård i väster, som han köpt av *herr Jacob Utfall*. Priset var 495 daler, huseköpspenningen 10 daler. De övriga tomterna i kvarteret Alströmer tillhörde efter 1670 rote fem men denna tomt tillhörde rote 4.

Som hans barn uppger Berg (II:3–4, 416) följande: 1) *Brita*, (begr. D 13.4.1721), gift med *jaktlöjtnant Hans Jung* (se nedan).

2) *Maria*, gift med kontrollören vid järnvägen *Gustaf Ståhle* (bou 1730)

3. *Anders (Andreas) Svensson Gonander*, först tullskrivare vid Carls port, sedan löjtnant vid tulljakten, begr. Chr 7.4.1717, ”starb an einer hitzigen kranckheit”. Gift 27.11.1707 med *Sara Catharina Prunck* (född 1684, död 1715, begr. Chr 30 mars).

Nedanstående slagsmålshistoria visar hur efternamn och uttrycket ”hörne” användes för vägbeskrivningar, innan gatunummer eller tomtnummer kommit i bruk:

I kämnärsrätten den 26.2.1707 vände sig *skulten Anders Fagg* mot *tullnären Anders Svensson Gonander* och *styrmannen Jöns Lind* för ”yppigt leverne på gatan, tumult och slagsmål”. Brandvakten berättade samma månad, att han hade måst begära assistens av högvakten att föra dem i arrest. Gonander hade bjudits på starkt av *skepparen Lind* och sedan hade styrmannen Lind och han följts åt till *Wilhelm Hoppe*, vars gesäller höll ett sedvanligt och ”bland dem brukeligt gille”. De råkade *handelsmannen Hans Coopmans handelsdrängar Sven och Olevier*, vilka, då de stannat en stund hos Hoppe, gick därifrån tillsammans med Gonander och Lind. När de kom ned utanför sina (Linds?) föräldrars hus bjöd Lind sitt följe god natt men Gonander, som ”temmeligen var beskänkt”, bad honom att följa sig hem, vilket han också lät övertala sig till och när de tillsammans kom till *Ebelings hörna* (5.30) klagade Gonander över att han kände sig något opasslig i sin mage och övertalade Lind och de bägge andra att följa sig till *Nerezii Apotek* (5.31). Där råkade han i discours med Coopmans Sven etc. Den första mars berättade *brandvakten Jon Jansson*, att när de en stund hade varit ute och ”delt sig ifrån varandra” möttes de sedan igen på tvärgatan vid *Häggens hörne* (5.29 o.4.110), då *Thore Hansson* med sitt sällskap gick vidare tvärga-

tan (Korsgatan) fram åt Generalens hus (5.27: oftast kallat kommandantshuset) och han med sitt följe Holländaregatan neder åt *Calmes* (4.25). ”Hwarijst de efter aftal skulle hafwa mött hwarandra och följdes till Corps de Guardiet, då han med sine kamrater woro komne in emot Calmes hus, ropades de tillbaka av en av Thores karlar, sägandes, at de slås på gatan, hwarpå de gingo tillbaka och när de kommo till Häggens hörne mötte de Coopmans Swen och Olevier, hwilka gingo töst hem, lengre fram på Twerlgatan ute för Nerezii Apothek fann de Gonander och Lind stående, som wore druckne, samt Thore Hansson med högvakten, som förde dem i arrest, hörde dem vid sin ankomst hwarken göra något buller eller säga något åt vakten”.

Den 7.5.1709 krävde hustru *Brita Eriksdotter* i underrätten sjötull-löjtnanten Andreas Gonander genom hans svåger övervisitören Hans Jung.

Anders S. Gonander angavs vara tullnär vid Carls port, när han anmälde stadsbåtsmannen Anders Persson för snatteri till ett värde av 5 d smt bl.a. av några kålhuvuden (EIIa:19).

Den 5.9.1741 utfärdade magistraten attest ang. avlidne Anders Svensson Gonanders arvingar (Ba:46) med anledning av att *handelsmannen Jonas Flybach* begärt bevis om att han å sin hustrus vägnar var närmaste arvinge efter hennes farfar denne jaktlöjtnant Anders Gonander.

Handelsmannen Martin Schultz och *änkan Madame Cornelia Lind* hade edligt betygat, att a) *jaktlöjtnantens äldste son Andreas* enligt inkommen säker berättelse från Ostindiska Kompaniet hade avlidit på en resa åt Batavia 1734. Den yngre sonen *Magnus* hade i november 1725 avgått härifrån till England och sedan den tiden ej låtit höra av sig.

b) De visste inte någon annan arvinge än herr Jonas Flybach på dess hustru *Catharina Margareta Gonanders* vägnar.

I ett tillägg den 2 december gav *handelsmannen Martin Schultz* och *stadsbefallningsmannen Olof Aureli* attest (enl mag. registratur) ang. avlidne visitören Sven Månssons arvingar. Utom Jonas Flyback uppräknas dottersonen avlidne *faktoren Johan Magnus Ståhles* (begr. D 9.10.1741) *änka Britta Knape* på dess barns och jaktkaptenen Hans Jung på sin avlidna hustru Brita Gonanders och dess arvingars vägnar. (Svärson till Sven Månsson – omtalad som sådan 18.3.1715 – var kontrollören vid vågen Gustaf Ståhle, som var far till Johan Magnus och *Fabian Ståhle* samt till *Olof Aurells hustru*).

Denna gård på Drottninggatan fick Sven Månsson Gonanders svärson

jaktlöjtnanten Hans Jung

överta 1710, sedan han hade gift sig med Gonanders dotter Brita. Det var väl i detta sammanhang, som Sven Månsson Gonander flyttade till 8.22, kv. Gästgivaren, tillsammans med sadelmakaren Schütz son *Samuel Schütz*.

Den 30.5.1712 övertog övervisitören Hans Jung stolrum i domkyrkan efter sin svärfader Sven Månsson Gonander, troligen därför att denne flyttade från staden. Hans Jungs hustru Brita övertog samma dag Sven Månssons hustru *Marit Andersdotters* stolrum (erhållet 11.7.1702). Skepparen Samuel Schütz blir då ensam ägare av 8.22.

Övervisitören Hans Jung omtalades den 9.3.1716 som kusin och förmyndare till *Måns Johansson Sörman*. Hans Jungs första hustru kallas i upphandlingslängden 1717 Brita Gonander. Berg (II:5–6, 285) säger emellertid att hans första hustru hette Brigitta Maria Kjellander och var änka efter kapten Wettrin. Hon kan givetvis vara identisk med Brita Gonander. Hans Jung bör då varit hen-

nes tredje man. 1717 skattade Hans Ljung för både tobak och värja. Hos familjen bodde *stadsfältskär Johan Rönnow*.

1720 var Hans Jung kapten på Kungl. Maj:ts stora sjötullsgaleja. 1733 blev han mastpalmare efter Erik Andersson. Han sökte 1734 förgäves klockaretjänsten efter *Johan Lignell*.

Bouppteckningen efter Brita Gonander 1722 upptog hus och gård på Drottninggatan mellan fru Anna Utfall i öster och vinkypare Alexander Siewertz i väster. Hela boet var värt 2 339 d smt. Vid bouppteckningen 1737 efter Hans Jung andra hustru Dorotea Böker (begr. 8.9.1736 D) ägde han hus och gård i Masthugget, värt 865 daler.

Ganska snart efter Brita Gonanders död övertogs gården (ev. genom byte mot gård i Masthugget) av

handl (tidigare skepparen) Sven Kock

vilkens bouppteckning daterad redan den 10.11.1724 upptar denna gård på Drottninggatan mellan källaremästare Alexander Siewert i väster och handl Anthony von Egmonds arvingar i väster. Sven Kock hade först varit gift med Magdalena Henriksdotter (begr. D 4.9.1717, bou 8.11.1717), änka efter Olof Nilsson, och sedan med Brita Maria Comenia, som efterlevde. När *skeppsbyggaren Frantz Walther* döper sin dotter Sara Catharina 14.9.1715 (mormor Jacob Prunks fru) är de manliga faddrarna Samuel Schütz, löjtnant Gonander och Sven Kock.

Sven Kocks omyndiga dotter *Johanna Maria Kocks* förmyndare *Bengt Holmström* och *Anders Månsson* sålde gården den 16.3.1725 för en summa av 850 d smt och en klädning till Johanna Maria av ”danziger stass?” värd 10 d smt. Köpare var

skräddaremästare Bengt Westerdahl,

som den 5.4.1725 första gången lät uppbjuda framlidne handelsman Sven Kocks hus och gård på Drottninggatan – grannen i öster anges nu vara Madame Cornelia Kuyhl eller Egmond.

Utom *gesällen Hans Thomasson* bodde 1730 hos Bengt Westerdahl extraordinarie *notarien Hans Törnsten*.

Bengt Westerdahl, som var född i Kungälv fick burskap två gånger. Först den 3.9.1718 som skräddare, sedan 6.3.1747 som handlande. Han efterlämnade enligt bouppteckningen 3.7.1750 denna gård 4.103; grannarna anges nu vara mäklare Petter von Egmond i väster (1745 Anthony von Egmond) och källaremästare Hans Bagge (1745 jaktlöjtnant Liedners änka) i öster.

Hans Westerdahls hustrur anges av Berg (II:11–12, s. 233) vara 1/ Elin Bengtsdotter. I detta äktenskap föddes dottern *Anna Maria Westerdahl*, bou 21.1.1745, gift med *segelmakare Johan Jacob Rönnow*: deras son var *Marcus Lorentz Rönnow*; 2/ 1745 Brita Ståhle (bou juni 1746), änka efter kontrollör Johan Magnus Ståhle.

3) Johanna Jacobsson, som gifte om sig med

segelsömmaren Anders Wennerberg

(se 10.8) som den 1.10.1760 för 3.700 daler och en vängåva av 100 lod förgyllt silver till 300 d smt värde sålde gården till

handelsmannen Johan Fredrik Ström

som efter skedda hembud till viderboende och nabor första gången 6.10.1760 lät uppbjuda ett på Drottninggatan emellan mäklaren Anthoni von Egmonds (5.42) och avlidne källaremästare Hans

Bagges sterbhusdelägares gårdar beläget hus och gård. Gården skulle tillträdas senast vid mars månads slut 1761.

1775: Handelsman herr John Hall

1785–90: Välborne herr James Maules bakgård

1800: Dir David Mitchells hus och bakgård, uppbud 22.10.1798

1807: Byggmästare O E Arenanders hus

Senare uppbud av 4.103

murmästare Ludvig Dymling	29.4.1805
handelsbokhållare Elias Nordblom	2.12.1811
boktryckare Samuel Norberg	5.6.1820
handl Jonas Wessberg	25.6.1849
stadsmäklare C G F Mollberg	13.12.1858